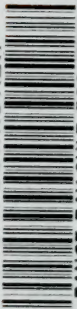

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 22 01 12 005 9

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL Naci, Mu'allim
213 'Osmanli sa'irleri
N33
1889
v.1

1375

86/22

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

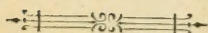
عثمانی شعرلی

Nācī, Mu'allim

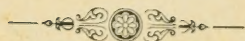
محرری

معلم ناجی

Osmanlı şacirleri

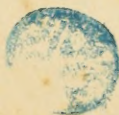
معارف نظارت جابله سنک رخصتبله طبع اولمشدر

استانبول

(آ. آسادوریان) شرکت مرتبیه مطبعه سی — باب نالی جاده سنده نومرو ۵۲

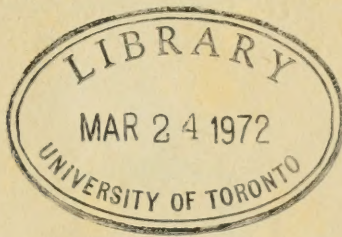
۱۳۰۷

1889

PL
213
N33
1889
v. 1

شرکت مرتبہ مطبعہ و کتبخانہ سی — باب عالی چادہ سندھ نومرو ۵۲

افادۀ مخصوصه

عثمانی شاعر لرندن اوتوز ایکی قدرینک مختصر تراجم
احوالیله بعض اشعارینی { نمونه انتخاب } سرلوحه سی
التنده { مجموعه معلم } نسخه لرینه درج ایلمش ایدم .
بو شاعر لره دائر بیاننه جسارت ایتدیکم بعض ملا-
حظاات قاصرانه نك اهمیتی اولسه بیله ظن عاجزانه مه
کوره او تراجم احوال ایله اشعاری بولوب میدانه قویمق
بزم کبی اقتداری پک محدود اولان محرر لر دن انتظاار
ایدیلن خدمات جمله سنه ملحق عد اولندیغندن { نمونه
انتخاب } ارباب مطالعه نك ممنونیتی جلب ایتمش ایدی .
مجموعه نك انتشارده دوام ایده مه مسی { نمونه
انتخاب } ک او قدرده قالمسنی مستلزم اوله مدی . صکره دن
اوله سکر اوز پارچه ده ا یازلدی . سببی مکتب سلطا-

نیده کی تدریساتم آره سنده طلبه کرامه شاعر لر مزه
 دائر دخی صورت مناسبه ده معلومات ویرمه که کند مده
 مجبوریت کوریشمدر. بوسائقه اولسه ایش او درجه ده
 قاله بیلیردی.

بعض اصحاب تشویق کرک { نمونه انتخاب } ک
 کرک صکره دن یازیلان و یازیله جق اولان پارچه لرک
 بر کتاب حالنه قونلمسنی اخطار ایتدیلر. بعضاری ده
 بو اخطاره علاوه مسوداتک تییضنی درعه ده ایتک
 لطفنده بولندیلر.

برده « بوکا { نمونه انتخاب } دن دها مناسب بر
 عنوان بولنسه! » دیندی. { عثمانلی شاعر لری } بولندی.
 مجموعه ده مندرج پارچه لری بردها کوزدن کچیردم.
 لازم کن محو و اثباتی شمذیک ممکن اولدینی قدر
 اجرا ایتدم. بو صورتله تراجم احوال دن بعضاری توسیع
 ایدلدیکی کبی انتخابات دن دخی بعضاری تزید اولندی.

انتخاباتم یالکز معنایه نظرله دکدر. لفظ و معناسی
 منتظم سوز بولغه چالشم. ساده معناسی خوشجه
 اولان برسوزی بویله بر مجموعه یه نیچون درج ایتلی؟
 مقصد اصلی شم دیکی طرز ادبیاتی تأییددر. مثلاً
 اماللی، زحافلی برطاقم بیتلر ایرادی بومقصدله نصل
 توافق ایده بیلیر؟

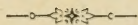
واقعا اسلافك نقائص لفظیهی مشتمل بولنان
 اشعارنده ده بزم ایچون کورلمسی لازم برخیلی معانیء
 لطیفه بولنه بیلیر، فقط آنلری کوسترمک بو مجموعه نك
 وظیفه سی دکدر.

زمانزده سویلنلمش کبی اولان سوزلری انتخاب
 ایتدم. بونلرک بعضلرنده ینه زمانزده مجوز اولان
 بعض مسامحات نظمی نك وجودی طبعیدر.

یوقاریده دیدیکم کبی «بیانه جسارت ایتدیکم»
 ملاحظات کندی ذوقه عانددر. بونلردن بعضلری،

بلکه ده برچوخی حقیقه مغایر اوله بیلیر. فکرمی هرکسه
قبول ایتدرمک ایستمیورم. « بن شویله آکلایورم »
دیمک ایستیورم. هرکس ایستدیککی کبی دوشوننه بیلیر.
مثلا بن {سید وهبی} بی شاعر لکجه {سنبلزاده
وهبی} یه مرحیح کوریورم. احتمال که بونک عکسنی
حقیقت اولق اوزره کورنلرده بولنور. آنلره برشی
دیم. حتی اثبات مدعی ایده بیلیر لسه تصحیح فکر
ایدر، متداری اولورم. ذاتاً تمیزات ادیسه ده کی
کوجلکک درجانی تقدیر ایتینلردن دکلم.

اسامی شعرا ده حروف هجا ترتیبینه رعایت ایتدیکم
کبی ترتیب اسامیده زمانجه تقدم وتأخری دخی نظر
اعتباره آلمدم. بو بر ترتیب اتفاقدیر.

عثمانی شاعر لری

احمد پاشا

بروسه نك مدار افتخار ابدیسیدر . (ولی الدین اوغلی)
عنوانیله معروف ایدی .

پدری ولی الدین بن الیاس — که سادات حسنیه دندر —
سلطان مراد ثانی دورنده قاضی عسکر اولمشدر . [°]

پادشاه مشارالیهک بروسه ده بنا ایلدیکی جامع شریف ایله
عمارتهک (۸۳۰) تاریخلی وقتنامه سی ولی الدینک اثر خامه سی
اولوب بوکا «حرره الفقیر ولی الدین بن الیاس القاضی بالعسکر»
عباره سیله وضع امضا ایتمش اولدیغنی نوعی زاده «کوردم» دیه
تقل ایدر .

ولی الدین اوغلی بروسه ده مدرسه مرادییه مدرس اوله رق

[°] احمد پاشا بر مکتوبنه عنوان انخاذا ابتدکی :

سلام کانفاسی اذا كنت ناطقاً

بمدح رسول الله جدى وسیدی

على خیر ابرار البریة سیره

صدیقی جمعی شفق و مؤیدی

قطعه سنده شرف نسبتی تصریح ایتمشدر .

حائز اولدینی علومدن اصحاب تحصیل برمدت مستفیض ایتدکن
صکره ادرنه قاضیسی اولدی .

طالعکشی ارباب علم و عرفان فاتح سلطان محمد خان
کندیسنی زیور سلک صدور ایلدی .

ولی الدین اوغلی دانشوران ایچنده ابوالعرفان اطلاقه
شایان ایدی .

پادشاه برکون حافظ شیرازینک بلاغت اشعارندن بحث
ایتدیکی صیرهده :

آنانکه خاک رابنظر کیمیاکنند

مصراعنی انشاد ایله « آلت طرفی نه در؟ » بیوردقده بالداهه :

کحل الجواهر قدمت توتیاکنند

جوانی ویرمک کبی ظرافت پردازقلر سایهسنده مظهر توجه
اوله اوله خواجه شهریارسی اولدی .

بو استادانه تقریک نتیجه فخرهسی اولمق اوزره بر آز
صکره خواجهنک وزیر اولدینی کورلدی ، فقط چوق کچمهدن
بر سبب مشروعه مبنی عزل وجبس ایله دوچار بعد وجزا
ایلدی .

نوله بچمرکی یانارسه ایچم
بزم شاه جهانندن آبردم

یتسی حسب حالی اولدی .

پاشا :

ای محیط کرمک قطرہ سی عمان کرم

صراعیلہ باشالایان مشہور (کرم) قصیدہ سنی محبسی اولان
قاپوجیلر او طہ سندنہ کمال تاثرلہ یازہرق نظرکاه پادشاهی یہ
تقدیم ایتدرمی اوزرینہ مظهر عفو اولشدرد .

بو کیفیت دخی فاتحک «رحمتی غضبناہ غالب اولمق» خلق
آلہیسیلہ متخلق اولدیغنه دلالت ایدر .

ذکر اولنان قصیدہ پک مؤثر بیتلری حاویدر . ازجملہ
نمونہ بلاغت توصیفہ لیاقت کوسترن :

بخی خوار ائلہ کیم عزتی سن ویرمش ایدک
لطفکک اولہ بشیمان کک بودر شان کرم

بیتی فاتحک یورکنده کی بیوککلکن ولوجزئی اولسون حصہ دار
اولان عثمانلی یورکلرینہ تأثیر ایتهمک ممکن دکلدرد .
پاشا بو قصیدہ ده :

قول خطا ایتسه نولہ عفو شہنشاہ قانی
طوتہلم ایکی الم قاندہ ایش قانی کرم

کبی سوزلرلہ اعتراف جرم ایدر .

مؤخرأ دخی نائل الطاف پادشاهی اولمش ایسده اولکی
مرتبہ قریہ یاقلاشہ مامشدر .

خارجده بر قاج مأموریتده بولندقدن صکرہ بازید ثانی

دورنده بروسهده «میرلوا» ایکن (۹۰۲) ده وفات ایتکله
بنا کرده سی اولان مدرسه نك قریبنده دفن ایدلمشدر . بعده
قبری اوزرینه قبه یاپلمش .

اووقت بروسه محکمه سنده نایب وکاتب بولنان افلاطون -
زاده محمد افندی طرفدن سویلنیلن تاریخ آتی تر بهنك بالای
بابنه یازلمش :

هذه مشکوة انوار لمن

عدّه الرجن من مدوحه

فرّ من ادناس تلك الدار اذ

كان مشتافاً الى سبوحه

قال روح القدس في تاريخه

ان في الجنات مأوى روحه

مورخك اقتدار ناظمانه سی شایان دقتدر .

احمد پاشا فتح قسطنطینیته ده سائر بعض عرفا کبی فاتحک
خدمتده بولنمشدر .

ابن کمال مرحومک تاریخ عثمانییه متعلق برکتابنده بیاننه
کوره محاصردنک صوک کونلرنده فاتح احمد پاشایی بالانتخاب
«فتح میسر اوله جقمی؟» سؤال استمدادکارانه سیله پیر حقایق -
بین آق شمس الدین حضرتلرینک نزد منورلرینه کوندرمش
ایدی . جناب مرشد بیوردیلرکه :

— عندآلهیده بتون عوالم پک کوچک قالیر . بو حصار جفک

نه اهمیتی اوله بیلیر؟ فیض ازلی ایسه نامتاهیدر . نام پاکنی اعلا مقصد اعلا سیله کیجه کوندوز چالش مقده اولان بونجه اصحاب ایمانی مایوس اتمه مک شان ربانیسی اقتضاسندندر .

پاشا بو خبری پادشاهه ایصال ایتدی . پادشاه پاشایی «کندی لرندن شافی بر جواب آل !» اراده سیله تکرار حضور شیخه کوندردی . حضرت شیخ بودفعه بعد المراقبه «فلان یردن یوریش ایدلسون!» دیدکن صکره یرتسی صباح بعون الله تعالی فتح میسر اوله رق حصارک ایچی غلغله اذان محمدی ایله طوله جفنی، حتی صلات صبحک ایچریده قیلنه جفنی تبشیر ایلدی .

پاشا هان بو مژده بی پادشاهه کوتوردی . فاتح مسرور ومطمن اولدی . جناب شمس الدینک نطق ده عینیه یرینی بولدی .

روایت مشهورده کوره احمد پاشا تاهل ایتیموب عمرینی تجرد حالده کچیرمشدر .

قوت طبیعت ایله برابر وسعت معلوماتی حائز اولان مشار-ایه عثمانی شعرینک مؤسسلرندن عد اولنور . مرتب دیوانی اساتذده قدامان اولدیغنه دلیل کافیدر . (باقی) دورینه قدر دوام ایدن طرز قدیم ادبک اشهر معلمینی احمد پاشادر .

بوکون (نابی) دیوانتی دخی یکده تلذذه اوقویه مامقده اولان کنجلر مز پاشانک وقتیه ال کوزل شعر لرندن عد اولنان:

چین زلفک مشکه بکرتدم خطا سن بیلمدم
کی پریشان سویلدم بویوز قاراسن بیلمدم
بیتمی بکنمسهر بیه دیوانی تبع ایتسهر خیلی بکنه جک سوز
بوله بیلیرلر .

تراجم احوال محررلری «قصیده لرنده شعرای عجم آثارندن
نقل مال ایدردی» دیه مشارالیهی اتهام ایتمک ایسترلر .
بزده دیرزکه :

بو کیفیت پاشانک یالکز قصیده لرنده دکل، غزل لرنده دخی
نظر دفته چارپار . از جمله حافظ شیرازینک :

آتش آن نیست که برشعله او خندد شع
آتش آنست که درخرمن پروانه زدند

بیتمی کورمش اولانلر پاشانک برغزلنده کی :

اول نه آتش اوله کیم شعله سنه شع کوله
آتش اولدر که یاقه خرمن پروانه سنی

بیتمی کورنجه نه دیرلر؟ مع مافیله ایجاب حال ایله آزمایش طبیعت
قیلندن اوله رق بویله اقتباساتده بولمننی طبیعی اولان مشارالیهی
مؤاخذهده ایلری کیتمک حقسزلق اولور .

مخترع طرز جدید عد اولنان ادبای عصرک آثارنده بیه
بوکا یقین شیلر کوریلور . هله اقتباسات غربیه کونندن کونه
رواج بولمقددر . اقتباسه برشی دینیه من، فقط بونی کتم
ایدوبده کندی محصول قریحه سی کی کوسترمکه البته (احتمال)

دینلیر. حال بوکه اقباسی دخی بجرده میوبده میدانہ معناسز بر
اثر چیتارمغه نہ دینہہ جکی بیلنہ من .

بعض اشعارى

ینلر

قیدی عشقک بنی آواره المدن نہ کلیر
دوشدم اول زلف سپکاره المدن نہ کلیر

سودای زلفی کوکلی دارای وقت ایدر
یارک خیال طرده سی ظل هامیدر

ای ماه حسنه مهر رخنن بها ویرن
اولماز ایکی جهان سنی برکورمکه بها

ای قیامت کوکله صورمه حسابن جوریکک
اللی بیک ییلدن اوزوندر برشب هجران آکا

بر دلی قالمشدر او تیرغمزه دن قان اولماش
برجانمی واردر اول کمان ابرویه قربان اولماش

لطف ایله ریحانلری کلشنده حیران ایتکه
یاسمینه سایه سالمش سنبلک واردر سنک

کویینی کورمکله دلدنه ساکن اولماز شوق یار
قانع اولماز جنت فردوسه دیدار ایستین

فروریدی کرچه چهره که نور محمدی
هجراک جهنمنده در امت نه فائده

غم یزدم دل سراین ییقدیغیچون روزکار
خیل سلطان خیالک آنده مهمان اولسه

صور دل بی چاره مک حالن پریشان زلفکه
حالی بیلمز پریشانک پریشان اولیان

منع ایدرمش احمدی مهر رخکدن مدعی
کوز کوره ایمانه قصد ایلمی شیطان اولیان

کاروان دل و جان اولدی روان سن کیده لی
نه غریب اولشم ای مونس جان سن کیده لی

ای کجان ابروسنه پیوسته قربان اولدیغم
زلف شوریده ک غمندندر پریشان اولدیغم

قیدم بلای عشق ایله بن مبتلا سفر
مشهوردر که عاشقه یا صبر یا سفر

محمد که مخلوقک اعلا سیدر
جهان نور حسنی تجلا سیدر

سلطان بایزیده

الا ای شهنشاه عالی تراد
کریم هنرمند پاک اعتقاد
سن اول در مکنون یکدانه سین
که پیرایه تاج شاهانه سین

بولوت یمینکه بکزردی اولسیدی عبوس
کونش ضمیریکه بکزردی کورمسیدی زوال

جمالک صفحه سن آچه رقیه
اوکنده کافرک قرآن یاراشماز

خدیکک جنت کبی یوزکلشن خدانی وار
جنتک خدک کبی بر لاله حمراسی یوق

•صراعلر•

ایلمه عاقل ایسهک مجنوننی محرم رازیکه

دیار یاری ترک ایتمکده ناچار اولسون کیمسه

یارسنز قالمش جهانده عیسنز یار ایستین

زهی تصور باطل! زهی خیال محال!

بروقت اولورکه دیرلر اوده بر زمان ایمش

باقی

[۹۳۳] سال هجریسندہ استانبولده تولد ایتمشدر . تاریخ
وفاتی (عادی) بغدادی) نك :

باقی افندی کیتدی عقبايه بيك سكرده

مصراع مشهوری کوسترر .

[۹۷۳] ده طریق حجازده ارتحال ایدن پدرخوش آوازی
فاتح جامع شریفنده مؤذن ایدی .

باقی کنجلكنده سراجلق صنعتنه سلوك ایتمش ایکن استعداد
مادرزاد کنديسنی طریق تحصیله ارشاد ایلمشدر .

بویکی مسلکده آز وقت ایچنده بین الاقران تمیز ایتدی .
فضل و عرفان ایله معروف اولدی . مشهور (سنبل) قصیده سنی
نظم ایتسی اوزرینه اشتهاری قتمرلندی . هم علما هم شعرا
ایچون مدار افتخار اوله جق بر موقع طوتدی .
بر طرفندن ده قطع مراتب علمیه ایتکده ایدی .

ایکی دفعه استانبول قاضیسی اولدقندن صکره آناتولی
صدارتنه ارتقا ایلدی .

[۱۰۰۶] ده روم ایلی صدارتنه رونق ویرمکده ایدی .
سنی یتیمی کچمش اولدیغندن [۱۰۰۷] ده استعنا ایتدی .

[۱۰۰۸] رمضانك یکر می دردنچی جمعه ایرتسی کونی

نعش باقی پی حامل اولان تابوت فاتح میدانده سنک مصلی
 اوزرنده گورلدی . برجماعت کثیره طرفدن نمازی قیلندی .
 بونمازده امامت ایدن شیخ الاسلام صنع الله افندی اوراده
 شاعرک :

قدریکی سنک مصلاده بیلوب ای باقی
 طوروب ال باغلایلر قارشیکه یاران صفصف

بیت مشهورینی تکرار ایلمشدر .

ادرنه قاپوسی خارچنده ابویوب انصاری رهگذاری اوزرنده
 دفن اولندی . مرقدی هنوز زیارتگاه عرفادر .
 غرابئندرکه قوجه باقینک سنک مزارینه تاریخ وفاتی
 یاکلش یازمشلردر .

اسمی (محمود) اولدینی حالده (عبدالباقی) امضاسنی
 قوللانیردی . حتی خاتمنده :

فانیست جهان درو وفانیست
 باقی همه اوست جمله فانیست

بیتی منقوش ایدی .

باقی اک مهم شاعر لرمزدن معدوددر .

اوکرندی غزل طرزینی رومک شعراسی

مصراعنده قسماً کوستردیکی وجه ایله ملته لسان معلمکی
 ایتمشدر . طرز قدیم نظمی زمان مساعد اولدینی مرتبه تجدیدمه
 چالشمشدر .

ضیا پاشانک :

باقیه سزا اولنسه تعیین

تعبیر مجدد نخستین

قولی موافق حقیقتدر .

او عصرک الک بیوک شاعری عد اولندیغی کندیسنه
(سلطان الشعرا) عنوانک ویرلسندن ده استدلال اولندیلیر .

مرتب دیوانندن باشقه (معالم الیقین فی سیره سید المرسلین)
تسمیه ایلیکی سکر یوزه قریب بیوک صحیفه دن متشکل
(المواعب الدنیة بالمنح المحمدیة) [*] ترجمه سیله (فضائل الجهاد)
و (الاعلام فی احوال بلدالله الحرام) ترجمه لری کبی آثار معتبره
قلمیه سی موجوددر .

ابو ایوب انصاریده مدرس بولندیغی صیره ده صحابی
مشارالیهک روایت کرده سی اولان احادیث شریفه یی جمع ایله
ترجمه ایتمشدر .

باقی حیاتنده — وجود لری طبعی اولان حسادی مستثنی
اولق اوزره — عمومک مظهر احترامی اولمش برذات عالیدر .
احجاب حسدک غیوبتندن صکره ایسه او استثنای دخی قالامشدر .
حاسد لری بر آردلق شاعر (نامی) نک :

جهانک نعمتندن کندی آب ودانه من یکردر

ایلك كاشانه سندن گوشه و برانه من یکردر

[*] مؤلفی بخاری شریف شارحی مشهور (احمد بن الخطیب

القسطانی) در .

مطعلی غزلنی تغیر یسیر ایله کندیسنه اسناد ایدهرک وبونک :

غنا صدرنده کی مغرور ونا آسوده سروردن
فنا بزمنده خواب آلود اولان مستانه مزیکدر

کبی بعض ایاتندن طوقوناقلی معنار چیقارمق ایستیهرک
حضورینی اضطرابه تحویل ایده بیلمشر ایسه ده بر قاج کون
ایچنده ذکر اولنان غزلک اسکې مجموعهلرده نامی نامنه مقید
اولدیغی کورلدیکندن باقی نفی ایملک اوزره ایکن مظهر عفو
پادشاهی اولمشدر .

شاعرک بعض تعریضات محقه سندن دلکیر اولان شیخ
الاسلام بوستان زاده محمد افندی :

بوسنی بیلزم اما سنی رعنا یلیرم

و :

مخانه لر بیت الحرام پیر معان شیخ الحرم

مسئله لرینی اورتهیه آتدق کندیسنی اکفار ایتمک ایستدیکی
وقت دخی زیاده جه صیقلمش ایدی .

باقی سلیمان قانونی، سلیم ثانی، مراد ثالث، محمد ثالث
دورلرنده بولتمش وجهله سنی قصیده لرله مدح ایدهرک شاهانه
احسانلرینه نائل اولمشدر .

اوائل اشهارنده سلطان سلیمان طرفندن کندیسنه
بر (کشف کشف)، بر (هدایه)، برده (اکمل) نسخه نفیسه سی

احسان بیوردیغندن کتابلرک اسملرینی ایما ایدن ابیات آتیینی
حاوی اولان قطعهینی تنظیم و تقدیم ایلمش ایدی :

ایلدی کشف ایله اظهار کرامت کرمک
ایتدی مشکلرمنز خواجه احسانک حل

کیسه کیم رهبر اوله بدرقه احسانک
یولنه قارشى طوتار شمع هدایت مشعل

کرچه کاملره عالمده نهایت یوقدر
منت اللهه سنی جمله دن ایتش اکل

شو قطعه دخی او پادشاه اهل پرورک بر لطف مخصوصنه
مظهر اولدیغنی اعلان ایدر :

لطف ایدوب اولشه فرشته خصال
قوزیلر ایتش قولینه عطا

باقیا کل دعا به باشلابه لم
قوزیلارک باغشلاسون مولا

ینه پادشاه مشارالیه او عصرک شاعر لرندن معدود اولان
سرایلی طوطی قادینی باقی به احسان ایتش ایدی . حتی
احساندن شاعر مشهور نوعی تبریک یوللو «طوطی به مقارن
اولدیکز!» دیدکده باقی «طوطی دبه پک اوچورمه برادر! ..
قارغه در!» دیمشدر .

نوعینک مقصدی کلستان سعیدده کی (طوطی وزاغ)

حکایه سنه [۱] ایما اولمق احتماله کوره باقی متبصرانه جواب
ویرمشدر .

بو محاوره دن خبردار اولان طوطی قادینک :

بغنه اولمش ایکن طوطی غرابه هم نشین
یینه شکوایی غراب ایلر غرابت بونده در

یتنی سویلدیکی روایت اولنور . فقط بیت :

قهر دهر ایله اولور بلبل غرابه هم نشین
یینه شکوایی غراب ایلر غرابت بونده در

صورتنده اولمق اوزره نوعینک اولدیغنه نظراً بوروایت بر آز
مشوش کورینور . احتمال که طوطی قادین کندی مقصدینه
خدمت ایچون نوعینک یتنی او یولده تغیر ایتمش اولسون .
ینه طوطی قادین نامنده بر مخدره نک فاتح طرفدن شاعر
احمد پاشایه احسان بیورلدینی (ذیل شقایق) ده مقیددر .

اوتنه دن بری بحق استاد طانلدیغندن متأخرین شعرا
اثر لرنده نامنی لسان تعظیم ایله یاد ایده گلشدردر . از جمله نفعی
برقصیده سنده :

التفات ایت سخن اربانه کیم آنلردر
مدح شاهان جهانبانه ویرن عنوانی

کیم بیلیردی شعرا اولسه کر سابقده
دهره دولته کلوب یینه کیدن شاهانی

[۱] بو حکایه «طوطی» را بازاغی در قفس کردند» دبه باشلار .

حشره دك آب حیات سخن باقیدر
 آكد پروب زنده قیلان نام سلیمان خانی
 بر کهر در سوز آکا رغبت شهدر قیت
 نه روا بویله متاعك چکله خسرانی

ییتلرینی یازمشدر .

ثابت دخی :

نوله نقاد دیسهك باقی به انصاف بودر
 که بزم نقره اندیشه من آنک پولیدر
 نوله دوش برسه بقایاسنی مضمونلرینک
 خامه تحصیل کالاتده باقی قولیدر

قطعه سنی سویلمشدر .

مسلكنده متفرد اولان نفعی باقینك بر مصراعيله بریتتی :

طوافه کعبه کویك بقول باقی مرحوم
 درون دلده نیت آب زم زم دن مصفادر [۱]

و :

بو محلده عجب اوصافنه چسپان کوریلور
 نوله بو ییتتی باقینك ایدر سه م تضمین
 دفع یا چوج غمه ایشیکیدر سد سدید
 منع چیش اله در کهدر حصن حصین
 صورتلر نده تضمین ایدرک ایکی شاهد تقدیرده اقامه ایلمشدر .
 نفعینك :

[۱] باقینك برنجی مصراعی آشاغیده کلبر .

بحمدالله زمانکده بقول صبری شاکر

کریبان فلک مهجور دست آه شکوادر [۲]

بیتنده کورلدیکی وجه ایله صبریدن باشقه بر شاعر حقتده بویله
بر لطفده بولندیغنی بیله میورز .

نفعی ایله باقی کوزلجه تتبع ایدلسه ظن ایدرزکه نفعیده
برخیلی باقی مضمونلرینه دخی تصادف اولنه بیلیر . شمديک
نمونه اوله رق خاطر مزده اولان شو ایکی ییتی عرض
ایده بیله جکر :

عرصه مدح و ثناکک بوله ما ز پایان

بیک اندیشه اکر بیک ییل اولورسه بویان

باقی

عرصه مدح و ثناکک حدی یوق پایانی یوق

بیک اندیشه عجبمی اولسه بی تاب وتوان

نفعی

نفعینک :

اسدی نسیم نوبهار آچلدی کلر صبحدم

آچسون بزده کوکلر ساقی مددصون جامجم

قصیده سنی باقینک :

عالم حیات نو بولور جانلر باغشلار دمبدم

انفاس روح اللهدر کویا نسیم صبحدم

مدحیه سنه پیروکک یولنده یازدیغنی ظاهر در .

[۲] صبرینک برنجی مصرعی :

خداوند ستم فرسای عالم کیم زمانده

باقینک اشعارنده زحافدن زیاده امله کوریلور. نادرآ غلطه. حتی ربطسزلق دخی بولنه بیلیر. شمدی کهنه عد ایتکده اولدیفمز برطاقم کلمات و تعیریاتی استعمال ایتمش اولدیفنی ایچون کندیمی مؤاخذهیه شایان کوزیله مز. بالعکس بونلری زماننده ممکن اولدیفنی قدر آزالتمغه همت ایتدیکی ایچون سزاوار شکران کورملک لازم کلیر.

برزمان کله بیلیرکه بزم بو کون استعمال ایتکده اولدیفمز کلمات و تعیراتدن بعضلری ده اخلافزه کهنه کورنمکه باشلار.

بعض اشعاری

قصائد و قطعاندن

مسکن شه محبتکه تحتگاه دل
 منزل خیال لعلکه خلوتسرای جان
 طوتدی جهانی پرتو حسنک گونش گبی
 طولدی صدای عشقک ایله کاخ کن فکان
 افلاکه چیقدی ولوله عرصه زمین
 ایندی زمینه غلغاه آسمانیان

سلطان سلیمان حقیده

صاچار بزمه توری، دوکر رزمه ناری
 اوتاج مرصع، اوتیغ مجوهر
 خط نظم پاکی چنزار جنت
 النده قلم چشمه آب کوثر

پادشاه مشارالیهك برغزله دائر

جهان معدلت کان مروت
 پناه ملك وملت نصره‌الدين
 شه عادل سلیمان خان غازی
 معزالدوله سلطان السلاطين
 نه خوش قیلدی گورك آثار لطفی
 جهان صورت و معنای تزیین
 ویروب فضل و کالی خسروانه
 معانی ملکنه ترتیب و آیین
 ینه نظم ایلمش بر عقد گوهر
 ایدر بیك کره حسان گورسه تحسین

سلطان محمد

همان اولدر نیازم سندن ای کیخسرو ثانی
 که گوش هوشه منگوش ایله در پند پیرانی
 سکندرسین قرینک فیلسوفان جهان اولسون
 حکیمان زمانه هیچه صایماز شخص نادانی

شرف ویرمز در و گوهر، کمال اولماز زرو زیور
 هنر کسب ایت هنر! بحر فضیلت، کان عرفان اول

پادشاه مشارالیه حقنده

دامن شاهد معنایه بری دست اوره ماز
 چوق اولور گرچه سر فکری گریبانه چکر
 اهل دل گوشه بی توشه محتده یاتیر
 خوان احسانی فلک مردم نادانه چکر
 دولت شاه جوانخته دعا قیل که سنی
 کیسه چکمز ایلری همت شاهانه چکر

او یاندر چشم جانی خواب غفلتدن سحر خیز اول
 چمن بلبلریله صبحدم ذکر ایله مولایی
 نه ممکن دسترس دامن وصل یاره ای باقی [۱]
 فلک نامهربان، دشمن قوی، دلدار هر جایی [۲]

روحبخش اولدی مسیحا صفت انفاس بهار
 آجدیلر دیده لرین خواب عدمدن ازهار
 دوشه دی مهر فلک یوللری دیبالر ایله
 ایتدی تشریف چمن ملکئی سلطان بهار [۳]
 صبحدم ولوله نوبت شاهیمی دکل
 صوت مرغان خوش الحان و صدای کهسار

[۱] بوراده (دسترس) ال ایرمه مقامنده قولانئشدر . ازجمله
 خواجه حافظک:

مرا بوصول تو کر زانکه دسترس باشد
 ذکر زطالع خویشم چه ملتس باشد
 یبئنده کورلدیکی اوزره بو استعمال اصله موافقدر .
 [۲] فضولینک :

درد چوق، همدرد یوق، دشمن قوی، طالع زبون
 مصراعنی آ کدر مقده اولان بومصر اعدهده باشقه لطافت واردر .
 [۳] (بهار) ک تکرری (رد مطلع) قبیلندندر .

گونشك ذره قدر قدرینه نقصان كلز
ایلسه نور جهانتابی خفاش انكار

باغه رشك ایتسه روا روضه فردوس برین
اول قدر زینت و فرویردی ینه فروردرین

ایزیشیر باد سحرردن نفخات جنات
موسم اردبهشت ایردی بهشت اولدی زمین

غزلیاتندن

بیتلر

درونك پرمعارف، هممنشینك مرد عارف قیل
آچلمه ای یوزی گل شخص نادانه کتاب آسا
زرافشان اول کف احسان ایله سیر ایله عالمده
جهانگرد و جوانمرد جهان اول آفتاب آسا [۱]

بزی یاد ایلدك احیا ایتدك
اولدیلر کیتدیلر اما حساد

[۱] کونشه نشر ضیا اعتباریله جهانگردلک اسناد اولنه بیلیر .

نالہ عاشقہ ایتمز سین داد
هی الا کوز لم الکنن فریاد

حرمدن نعره لیک لیک ایردی افلاکه
سرکویکده گویا ناله عشاق شیدادر
گوکل خاک حریم آستانک آرزو ایلر
درون دلده نیت اب زمزمندن مصفادر

منزلن باغ ارم قیلسه لر ایتمز آرام
اهل دل جنت کویک گبی ماوی کوزه در

جان لعلن ایلر آرزو، یار ایچمک ایستر قائمی
یارب نه وادیدر بوکیم جان تشنه، جانان تشنه در

دل دردینی غمکله دل افکار اولان بیلیر
بیمار حالتی ینه بیمار اولان بیلیر

بلا عاشق لره روز ازنده قسمت اولدقده
طیبیم! درد هجرانک دل بیماره دوشمشدر

جهان افسا نهدر آلدانمه باقی
غم وشادی خیال و خوابه بکزر

اغیار دیکلر اولدی پس پرده دن بزی
عالمده اهل عشقه گورنمز بلا بودر

سن طراوت باغنک برغنجه خندانین
ژاله دوشمش برک گل بر آغلامش صورتلیدر

آیاغک آلتنه باق، ایله نظر بن خاکه
شهسوارم! یتر ایتدک بنی پامال یتر

گوکل تکمیل فن عشق ایدن استاد کاملدر
آنک یاننده کیمدر کوهکن، مجنون نه جاهلدر

اولور میدم گهی نالان گهی گریان گهی سوزان
فلک آینه سی گوسترمیدی درلو صورتلر

عاشقی بی صبر و آرام ایلیوب سیاح ایدر
مملکت سیر ایتدیرر عشقک ولایت گوستر

وارای ختده خالی گبی مشك اولور دین
صحرای چینی گشت و گذار ایت، خطایی گور

عارض گلگونک اوزره خال فتانک سنک
فتنه دن خالی دگل هر لحظه آل اوستنده در

آلدیلر اول شمع بزم آرای اغیار اورتیه
ظاهر اولدی نکتۀ «لاخیر الافی الوسط»

غم عشقک جهان ملکنده بولدم شادمان اولدم
کیشی غربت دیارنده ایدرمش آشاندن حظ

اشکم گبی غمکله قیلوب ترک خانمان
ایتدم یولکده وارمی چشمم گبی تلف

عدم دیارینه چوقدن کیدردم ای باقی
شراب عشق ایله رفتارہ اقتدارم یوق

ژاله لر طاملامق ایستر گل تردن گویا
گورینن در بنا گوشی دگلدر یارک

جمله تدیر پس پرده ده استاد کدر
 اختیاریمی صانیرسین حرکاتن صورتک

المن قیسه قیاس ائمه دل محزونک
 یوق ایدی عقلی نه دردی وار ایدی مجنونک

صاحب جمال واهل کمالک محبیز
 باقی قول ایلدی بزى اول حسن برکال

گیتمز ارباب صفا مجلسکه ای واعظ
 آغلامش صورتکه کیمسه هوسناک دگل

زاهد اول ثقلت ایله اوچمه حاضر لائمه
 حیقار اول جبه و دستاری بر آز خفت بول

حرم و صله ره راست محبت یولیدر
 راه عشاقدن آهنگ حجاز ایلم

صبا ایله حرکاتن گوروب نهال لک
 تواضع اهلی برر نوجوانه بکرتدم

نوبهار اولدی گلک عزم گلستان ایدم
آچم غنچه قلبی گل خندان ایدم

عشقی بلبل گبی بیان ایدم
حالمز گل گبی عیان ایدم

آیرلدی دل صدف گبی سن درّ پا کدن
شمشیر هجرک ایلدی بی چاره بی دونیم

عالمک نیلیم باغ و بهارین سنسنز
بکا سن رخلری گلزار ایله خوشدر عالم

یوز سورمک اومار پایکه افتاده لر اما
نوبتمی دگر کیمسه یه دامانک اوچندن

بزخواب غفلت ایچره خیال محالده
گچدی نسیم صبح گبی عمر نازنین

یوقدر ثبات چونکه جهان خرابده
بردر هزار سال ایله یک دم حسابده

طفل ايكن دايه سي قوجاغنده
گل ایدی قومدمق بوداغنده

دل پاك اول عذار آله دوشدی
گل رنگینه گویا ژاله دوشدی

صاراردی بکزی حسدن بنمه یاری گوروب
رقیب روسیه بر غریب رنک اولدی

آشنا اولسون اغیار ایله دیردم اولدك
چکدیگم درد و بلالر هپ او غیرتلی ایدی

مصراعلر

زهی رأی باطل ! زهی فکر فاسد !

گردون دونه عاقل ایسهك قیلمه اعتماد

ایردی سوز غایته باقی نه دیمك لازمدر

حسرت عید ایله ماه نوی دنیا گوزه در

آب سحاب رحمته کافر، مسلمان تشنه در

کامران اول کیمسه در کیم مالک دیناردر

زنجیردن بوشامش دیوانه در صانیرلر

کرم گوردجکه ای باقی گدالردن رجا آرتار

خوب اولان البته گندین گوسترر

بو دنیادر گهی ماتم گهی سور

بر سلامن آلان سلامت اولور

چوق اولور یار ولی یار وفادار اولماز

مدت دور فلک بردمدر آدم بر نفس

گندی انوارنده گندین مهر رخشان گیزله مش

باقی قالان بو قبهده بر خوش صدا ایمش

همت مردان ایله آسان اولور هر مشکل ایش

انسان کامل اولمغه سعی ایله آدم اول

قصه غصه زلفن نه دراز ایله لم

سیراب اولور می تشنه کوثر سربدن

تکیه در خالی دگل او باشند قلاشدن

عنایت حضرت حقدن کرم فیاض مطلقدن

معین قصه در سومک سومک ماتقدمدن

مفصل قصه باشلارسین غریب افسانه سویلرسین

نه فکر مامضی اولسون نه ذکر ماجری اولسون

خاکدن پرتو خورشید جهانتابه نهشین

استاد حکمت او یله بیورمش کتابده

والله بی گناهم افندی! بو بایده

نادان قومازکه مردم دانا حضور ایده

داغن ابدالك ایدر ماه محرم تازه

وازايسه راحت یری صاندك بو مختخانه بی

مست لای عقل بیلیر سین دیکله من افسانه بی

ایتمیدم دردی بی درده افشا کاشکی

— ۶۳ —

شیخ الاسلام یحیی افندی

(۱۰۰۱) سال هجریسنده شیخ الاسلام ایکن وفات ایدن
زکریا افدینک اوغلیدر .

شاعر عبدالرحمن عمادی طرفندن نظم اولنان :

لمولای یحیی منصب العلم والفتوی

مصراعنده کوسترلیدیکی اوزره برنجی دفعه اوله رق (۱۰۳۱) ده
مقام مشیخته حیاتبخش اولدی . اوچ دفعه ده اون طقوز یکرمی
سنه قدر اومسند عالیده بولندی .

طبیعتک پک نادر یتشدردیکی ذواتنددر . زماننده هرجهته
بی نظیر عد اولتوردی . شرعیاتده، ادبیاتده، سیاسیاتده
قازاندیغی برنجیلک شرفنی ارتحالنه قدر محافظه ایتشدر .
ابوالسعوددن صکره کلن مشایخ اسلامک اکملی اولدیغی متفق
علیهدر . شاعر لکجه ابوالسعوده، حتی ابن کماله فائق اولدیغنده
تردد ایدمک لازم کیز .

حسن خلق جهتیله دخی بر موقع ممتاز طوتمشدر . انسان
چهره سنده کی بشاشته ، طبیعتده کی لطافته . صحبتنده کی حلاوته
مجلوب اولماق قابل دکل ایدی . آنک ایچون عمومک نظر
محبت واحترامی اوزرندن ایرلمزدی .

سلطان مراد رابع یحیی افندی به زیاده سیله متوجه ایدی .
حتی کندیسنی بغداد وروان سفر لرینه بر لکده کوتورمشدر .
بغداد سفر نده افندیگ توصیه سی اوزرینه موکب هایون
ایله برابر یکر می قطعه محاصره طوی کوتورلمش ایدی .
بو طویلرک استصحابنده نه قدر اصابت بیورلمش اولدیغی نهراً
کوندرلمش اولان دیگر طویلرک بغداده اردودن یکر می کون
صکره وصول بولسیله میدانه چیتمشدر .

بو قیلدن اولان تداییر صائبه سی نظر پادشاهیده افندیگ
موقعی اعلا ایتمکده ایدی .

ینه بو سفرده آق شهره نزول هایون وقوعنگ فرداسی
قصبهنگ جنوب جهتده واقع (باش تکیه) مسیره سی شرفیاب
قدوم پادشاهی اولمش ایدی . آقشام اوستی اثنای تزهده ذات
شاهانه برنجردنگ اوزرینه :

بهشتدن قطعده در حقا که بو عشرتکه زیبا

بوکا داخل اولان مرده اولوندر ذوق ایله احیا

مرادی فتح ایراندن قاچان کیم کیندی بغداده

نعم ایلمدی ایچدی بوک وئردن شراب آسا

نظمی یازہرق افندی یہ نظیرینی فرمان بیورمسیلہ افندی دخی
قبل الغروب زیر نظم شہریاری یہ ایات آتہی یازمشدر :

زہی جای فرحبخش صفا کستر حبات افزا
نباتندن یسہ بر مرغ اولہ اول طوطیء کویا

بہشتک قطعہ سی دیردم ولی رشک بہشت اولمش
قدوم پادشاہیلہ بو نژہنگاہ بی ہمتا

صوین کوثر دہہ نظمندہ اوکش اولشہ عادل
خوشا پاکیزہ نظم روحبخش آب لطافترا

دہہ اخلاص ایلہ یردہ بشر کوکدہ ملک آمین
دعا ایتدیکہ اول شاہ جہانہ صدق ایلہ بیجا

سلطان ابراہیمک اوائل سلطنتندہ دخی اولکی کبی فوق۔
العادہ مقبل اولدینی حالہ مؤخرأ مشہور «جنجی خواجہ»
وقعہ سنک ظہوری اوزرینہ ایش دکشدی۔

افندینک اوتہ دن بری بدخواہی بولنان بعض اکابر القاآندہ
بولنہرق کندیسنی نصلسہ عتاب سلطانی یہ دوچار ایتدیلر۔

بونجہ زماندن بری کرک اعلیٰ، کرک اہالی طرفندن مظہر
احترام تام اولہرق یاشامش اولان حضرت یحیی بوتحقیرہ تحمل
ایدہ مدی۔ سنی سکسانی متجاوز اولدینی حالہ (۱۰۵۳)
ذی الحجہ سنک اون سکرنجی کیجہ سی ارتحال ایتدی۔

نعش مبارکنی حامل اولان تابوت فاتح میداننی طولدیران
ازباب محبت طرفندن پارماق اوزرنندہ کوتورلدی۔ ہرکس مر۔

حومك اوصاف عالیہ سیلہ تزین لسان ایتمکده ایدی .
 اووقت شو بیوک ذات حقتده عموم طرفدن اظهار اولنان
 آثار تجیل ملتک ذاتاً قدردان اولدیغنه دلیلدر .
 تراجم احوال کتابلرندہ مشارالیه عابد برخیلی لطائفه تصادف
 اولنور . سوز صیره سی کلدیکجه سویلمه مک لندن کلز دی .

استانبول قاضیسی ایکن وفات ایدن خواجه زاده علی افندی
 مشهور برذات ایمش . مؤخرأً شیخ الاسلام اولان برادری
 مسعود افندی بر آزلق کندیسنه رتبهٔ تقدیم ایدنجه افندی
 مغلوب تهور اوله رق والده سنک یاننه کیدر ، قارداشک نفسنه
 تقدمنی هضم ایدمیه جکندن بحث ایله آتی مطلقاً اولدیره جکنی
 بیان ایدر .

خانم بو حالدن توحش ایدرک طوغریجه شیخ الاسلام
 وقت اولان یحیی افندیکن نزدینه کیدر . کیفیتی عرض ایله «امان
 افندم ، شو علی یه ده برادرینه ویریلن رتبه دن احسان بیورک !
 مسعودمی اولدیره جک !» یوللو یالوارر . یحیی افندی بر قایچ دفعه
 «قورمیک ، اولدرمز» دیرایسه ده خانم «والله اولدیرر افندم !
 یمین ایتدی . تهوری غالبدر . مرهمت بیورک !» طرزنده
 اعادهٔ استرحام ایدر .

محاوره اوزاینجه افندی دیرکه :

— آقادین ، نصل اولدیره بیلیر؟ اولدیرسه آتی ده اولدیرر لر .
 آنلر اولنجه سن ده کدر کدن اولور سین . فقط فلک اوقدر

مساعدا دکلدیرکه اوچکزی ده اولدرسون ده بزی الکزدن قور -
تارسون!

افندی بعض کبرا حقیقده تعریضات محقده بولتمقدن دخی
چکنمزدی. حتی بردفعه معایده ایچون قوناغنه کلش اولان
صدراعظم کانکش علی پاشا ایله مکالمه ائناسنده شاعرانه برزمین
دوشوره رک پاشانک خاطری صایلیر مرتشیلردن اولدیغنی یوزینه
قارشی سویلمسی مسند مشیختدن عزلنی انتاج ایتمش ایدی.
نفعی مشارالیهی شو قطعه ایله توصیف ایلمشدر:

ای پادشه سر بر دانش

وی خسرو بارگاه معنی

چم رتبه شه سخن قلمرو

مه کوکبه پادشاه معنی

در یوزه کر جناب طبعک

شاهان جهانپناه معنی

تعبیر بلند شاه یتک

عنوان برات جاه معنی

صف چکسه نه دم سطور خطک

ای صفدر رزمگاه معنی

کویا که اولور دوات وخامدک

طبل و علم سپاه معنی

کلمیخ در حریم فضلیک

خورشید بیان وماه معنی

مضمیر دم نطق دلکشکده

فیض دم صبحکاه معنی

ظاهر خط نظم روشنگده

مهتاب شب سیاه معنی

پرورده فیض ابر فکرت

بستان سخن گیاه معنی

وادی خیال دلقریبک

نظاره که نگاه معنی

هردر سناره تب نظمت

پیرایه شبکلاه معنی

هر شاهد تازنین لفظت

رونقده عیدکاه معنی

ادراک تخیل دقیقت

فهم خرد انبیا معنی

اندیشه انتهای مدحت

وهم غلط اشتباه معنی

تاکیم اوله کشور سخنده

آمد شد شاهراه معنی

اول مسند مکرتمده دائم

مدوح سخن بنیاه معنی

(انسی) نك نفعی وصفنده کی (معنی) ردیفلی قطعه سی بوکا

تقلیداً یازلمشدره مشهور (صبری) دخی افدینک مادحارندندره.

افدینک (فرائض منظومه سی شرحی) (نکارستان ترجمه سی)
 کبی بعض تالیفاتی اولمقاه برابر مرتب دیوانی واریسه ده مطبوع
 دکلدرد .

غزلیاتدن عبارت کبی اولان اشعاری حکم زمان اولمق
 اوزره امالاتدن، کهنه تعیراتدن خالی دکل ایسه ده باقی طرزنده
 مضامین دقیقه بی حاویدر .

بعض اشعاری

بیتلر

قورقارم جتنده ده عشاق راحت کورمیه
 اوکر نیرسه شیوه خوبان استانبولی حور

کیم قاچار یالوارمه دن دلداره اما نیلسون
 عاشق شیدا نیاز ایتدکجه دلبر ناز ایدر

خدا کریمدر البته ایلمز محروم
 مرآمه ایریشیر هر کیشی خدا ذیه رک

یار یحیایه دیمش وقت گل وبلبلدر
 صبحدم عزم ایدلم گلشنه برین برسن

مقام خوبدر گلشن او گلر خسار دیکلنسون
نوالر ایلسون دل بلبل گلزار دیکلنسون

دراز اولدجه افزون اولمه ده دلبسته لك یحیی
محصل قورتیلش یوق کاکل جانانه قیدندن

سودای سرزلفکی الدن قوم ای ماه
سررشته عشق الدهدر المنه لله

هم آه ایدرم قاجدیغنه بدن او ماهک
هم خوف ایدرم کیم آنی یحیی طوته اول آه

واعظ بورته ثقلت تاج وقبا ایله
اوچق امیدین ایتمز ایدی ایله اولسه

اشیکن بکلیه لم ای دل شیدا یارک
قیس یتزمی بزه کیتیمه لم یابانه

دفع غمده اولیز محتاج جامه جم کبی
عاشقز بز عاشقه اکلنجه اولماز غم کبی

آب حیوان اولسده وصلک کتیرم کوکله
خیلی دمدر شیشه خاطرده واددر انکسار

کل ومل بزمنه میل ایتمه سوزم طوت یحیی
نهجفا دیده خار اول نهغم آلود خمار

برده یحیی طوقسه پرتو فیض خدا
ذره ناچیز ایکن خورشید عالمتاب اولور

جهانده عاشق مهجور صائمه راحت اولور
نهلر چکر بوگوکل سویلسهم شکایت اولور

چشم خونیم خیالک شاهنی اعزاز ایدر
هر گلشده برقاش سرخ پای انداز ایدر

اولمازمی برلطیفه غیبیه آشکار
بزم بلاده عاشق گریانی کولدیرر

اوراق بهاری گوره لم سخن چمنده
گل موسمیدر دفتر ودیوانه باقلماز

گوسترمدی رخن بزہ اول غنجه بر زمان
صکره آچلدی وجهنی بیلدککه آل ایمش

زلف سپندن کسلیرمی دل شیدا
بر رابطه در جان ایله جانان آره سنده

یحیی بنیمی بولدی همان کافر زلفی
بند ایله جک بونجه مسلمان آره سنده

مصراع لر

فکر بی حاصل دنیا ایله گچدی اوقات

مفتوحدر ارباب دله باب محبت

بر خطر در رهگذار عشق بیک باش بر پوله

مشکل بودر که دشمن نادانی گولدی رر

سویلنلر گندیسن بیلمز بیلنلر سویلمز

جامه اقبال کوته، قد استغنا دراز

حق بو کیم طرفه روش اوزکه لوندانه خرام

—

فغان بخت سیاهمدن! شکایت روزگارمدن!

—

مائل آرایش دنیا دگلکسین مردسین

—

یوق اولسون اول کیشی کیم ویرمیه سکا وارین

—

آشنا اولمدن اولمق نه روا بیکانه

—

عجب دیوانه در زعمنجه اول کیم ذوفنون اولدی

—

گاه اولور عاشق شیدایه دوشر استغنا

—

دیکلهدم گفتارینی واعظده کودندن یکا

—

بیمار درد عشق قبول ایلمز علاج

—

تقلید زاغ کبک خرامانی کولدی رر

—

عاشق البته ایدر سوز درونن اظهار

لایقیمی بوکیم کعبه یه بتخانه دیسونلر

نوجوانمه گچن هرگون بکا نوروزدر

گنج استغناگی برگوشه راحتیمی وار

آدمه جبه و دستار کرامتیمی ویرر

بر تبسم قیل آچلسون غنجه اقبالنر

حال مشکلدر اکر اویمازسه حاله قالمز

باده غفلتله مدهوش اولمیان ایتمز غلط

عشقک صفاسی یوق دگل اما جفاسی چوق

سیاح بی قرارک اولور آشناسی چوق

چیمدک ای ماه تابان بکله دک آقشامه دک

قویمدی شاخ گل امیددن بردانه گل

قاجوب صحرالره قورتلدی مجنون خانه قیدندن

اول مست می ناز بو اسراری نه بیلسون

برجای آسایشمی وار آواره گوکلم نیلسون

طالع اولسون مساعد یار یار اولسون هله

بزی آغلامسه اول غنجه خندانمز گلسه

مجلس او مجلس می اومی ساقی اوساقیدرینه

تحمل ایلمز عاقل اولان اوضاع مستانه

خدا ستاردر طعن ایتمه رنده عیب بین اولمه

سعادت صبحی ایرمزمی شب غم زائل اولمازمی

همم شهبازی آچاقلرده پرواز ایتمدی

یار بیدی حالکی تقریره حاجت قلمدی

بر آشنالق ایتمک بیگانه می صاندک بی

خلق عالم دائما بی غم اولیدی کاشکی

خاقانی

مشهور (حلیه شریفه) صاحبیدر . هم شاعرانه . هم عاشقانه
اولان بو اثر جلیل مشکور ایله ابقای نام ایتمشدز .

حلیه خاقانی سلیمان چلبینک مولد شریفی کبی عامه نك قبول
وتقدیسنه مظهر اولمش آثار مبارکه دندر .

کوزلجه رستم پاشانک کریمه زاده سی اولوب صدراعظم ایاز
پاشانک اقرباسندن بولنان حضرت خاقانینک اسمی محمددر .
(محمد بک) عنوانیه یاد اولنوردی .

ادرنه قاپوسی جامع شریفی قبرستانده مودوع خالک رحمت
قینتمشدر .

مرقد مبارکی وقتیه یاپلمش کهنه دمیر پارماقلسه محاط
بولنیور .

قبرک اوزرنده مغروس بولنان برشجره جسیمه — کههان
اوچ یوز سنه دن بری خالک پاک خاقانی ایله پرورش بولمقده در —

ذاتاً خراب و تنها اولان قبرستانك اوزرینه بك حزين بر صورتده
سايه انداز اولمقده در .

بو شجره يه بردن بره منعطف اولان نظر زائر کویا اورايه
صاحب قبرك هيکلی دیکلمش کبی هیت آیر .

باش طاشنك اوزرنده عادی بر قیدیل معلقدر . جمعه ، بازار
ایرتسی کیجه لری ایقاد اولنور . اطرافه حزن انکیز اشعه ضعیفه
نشر ایدر .

بو طاشدن ماعدا قبرستانده دیکر آغاجلرک آلتنده بولنان
سکز اون قدر سنك مزاردن هیچ بری استقامتی محافظه
ایده مه مشدر . یاز یاده جه اکرلمش ، یا خود بتون بتون یقلمشدر .
بونلر قیدیلک ضیای منعکسیه ظلمت آمیز بر منظره غریبه تشکیل
ایدر .

صوقاقدن کچیلیرکن قبرستانك مکتب دیوارینه متصل اولان
الك بيوك پنجره سندن ایچری باقلسه مدور ، یشیه بویانمش بر طاش
کوریلورکه جبهه سنده شو کله لر محرردر :

هو الباقي

حله خاقانی حصر تیر روحی چون الفاتحه

آکلا شیلیوریا ، « حلیه خاقانی حضر تیرینک » دینلمک
ایستلمش !

مرحومک نامنی سنك مزارینه یازمق ایستین آدمک
بونامی (حلیه خاقانی) اولمق اوزره تصور ایتمسی ، صکره بونی ده

طوغری یازده مامسی استغرابدن زیاده تأسفہ شایان اولان حاللردنذر .
شبهه دن وارسته درکه بو یازی حضرت شیخ عطاری (پند عطار
حضرت لری) عنوانیه یاد ایدنلردن برینک اثر خامه سیدر .

بو یله شیلر کوجه کیدیور . انسان بر قبرک ایچنده کی ذاتک
بیوکلکنی دوشونیور ، برده طیشنده کی کتابیه باقیور ، درون
مرقددن « نه قیمت بیلمز آدملر ایمشکز ! » یوللو بر ندا
ایشیدیور مشجہ سنه اوتانیور .

بوندن بر قاج سنه مقدم یازدیغمز بر مقاله ده شاعر مشهور
نابینک اسکدارده قاره جه احمد جوارنده واقع قبرنده کی طاشه
— کندی آتارندن اولمق اوزره — یازیلان بر قطعه فارسیه نک
نه اولدیغی آکلاشلمیه جق صورتده تحریف ایدلمش اولدیغندن
وسائر ددن بحث ایتدی کمز صیره ده « هنروران ملتک حیات
ومماتده مظهر احترام اولدقلری دائما کورلملیدرکه هر کس شوقه
کلسون ده آنلردن اولغه چالشسون » دیمش ایدک . طوغری
دکلیدر ؟

نابینک طاشنده تاریخ وفاتی رقله کوسترلمش . حال بوکه
خاقانینکنکنده اوده یوق !
حلیه نک مقطعی اولان :

اوله دن بیک بدی تاریخی تمام

بورساله مده تمام اولدی کلام

بیتدن آکلاشدیغی اوزره خاقانی اوفرخنده اثری (۱۰۰۷)
سالی ایچنده اکمال ایتشدر .

ارتحالی (التفات بقا) ترکیبک کوستردیکی (۱۰۱۵) تاریخچه
مصادفدر.

تاریخچه معلوم اولدینی اوزره اوائلده خواجکان دیوان
هایون و کبار اقلام ادرنه قابوسی جامع شریفی جوارنده کی بیوک
جاده ده مقیم اوله کلدکلرنندن — بر مجموعه ده مصادف نظر
استفاده مز اولدیغنه کوره — بوذاتلردن معدود اولان خاقانی
دخی اوجهته ده اقامت بیوررمش . حلیه نك نظمینی اکل اینجه
صدر اعظم وقته تقدیم ایلمکله اثر سائر اکا بردولتک دخی
منظوری اوله رق جمله جه بر صورت فائقه ده تقدیر اولدیغندن
خاقانی به ندرلو مکافاتنه مظهر اولق آرزوسنده بولدیغنی سؤال
اولنسی اوزرینه « آرتق اختیار اولدم . هر کون ادرنه قابوسندن
باشا قابوسنه پیاده اوله رق کیدوب کلکه قدرتم قالمدی . مساعده
بیورلسه ده حیوان ایله کیدوب کلسه م ! دنیوی باشقه مکافات
ایستم » جوابی ویرمش . حال بوکه اووقتک اصولنه کوره
خاقانی رتبه سنده بولنان ذواتک رسماً حیوانه بنملری تحت
منوعیتده اولدیغندن نظام دولتی محافظه بو استدعاسنه مساعده
ایدله مکله برابر محل مأموریتنه سهولته کیدوب کلکدن عبارت
اولان آرزوسنک دیگر صورتله حصولی ایچون کندیسنه
باب عالی جوارنده مناسب بر خانه احسان اولنمش .

مشارالیهک تاریخ تولدی مضبوط دکلدر، فقط حلیه نی اکل
ایتدیکی ائشاده . یعنی (۱۰۰۷) تاریخنده حائر حال پیری بولدیغنی

ذکر اولنان فقره دن استدلال اولنور. کندیسنک آثار سائرہ سی
دخی اولدینی مروی ایسده آنر رسیده نظر استفاضه من
اولما مشدر. حلیه (واحد کالف) قیلندن اوله رق علو طبعنه
شہادت ایتمکده در.

حلیه منار الیہادن بعض ایات شریفه
بجر افکاره طالب چکمه امک
نکتہ چون وچرادن ال چک
کسمش آتمشدر آنی ایتمہ جدل
تیغ «لایسئل عما یفعل»

لایق اولدرکه همان سالک راه
دیہ «لانعبد الا ایاہ»

اقتضا ایتدی منزہ ذاتی
سبب خلقت موجوداتی
ایتدی اول دمدہ همان عشق ظہور
اولدی القصہ هویدا برنور
سودی اول نوری حبیب دیدی حق
اولدی دیدارینہ عاشق مطلق

طولدی آوازهٔ احمدله جهان
ایلدی عشق الہی غلیان

—
یا الہی کرمک مبذول ایت
عذرین افتادہ لک مقبول ایت
قیلمہ درد اهلنی ای فرد صمد
ہیت «ثم ردذنا» ایله رد
ینہ لطفکدن اومار غفرانی
موردن کمتر اولان خاقانی

—
ایلدی مقدم فرخضالی
پایۂ آل قریشی عالی
ہیت دبدبۂ کوس نبی
کسدی عرق نسب بولہبی

—
ماسوی الہی دلکدن سلب ایت
وادیء نظمه بواسلوب ایله گیت

—
اول مه چارده «ثم دنی»
آفتاب افق «اوادنی»

رافع رایت دین و ایمان
 ناظم سلسله امن و امان
 باشنه گیدی «لعمرك» تاجن
 آلدی معموره علمك باجن
 او قومازکن او خلیك خلقی
 ایتدی ملزم علمای سلفی
 اول ظهور ایتك ایچون رب عباد
 آدمك ایتدی وجودین ایجاد
 ذاتنك قوت استعدادی
 اولدی احیاسنه کونك بادی
 یوریدی محمل مه کو که سی
 طوتدی عالم لری بانك جرسی
 متصل حق ایله همراز اولسون
 قرب و صلته سر افراز اولسون

—
 بن نه خاتم که بساط کده مدام
 ایده یم نطقه کلوب بسط کلام
 مور مدح ایتدی سلیمانی بنم
 شرم جرمدن آچلماز دهنم

بندہ اول مورقدر طاقت یوق
 حاصلی مدحتکہ قدرت یوق
 عالم معرفتک اعلمیسین
 رسلک اکر میسین ارحیسین
 شب معراجده کی وحدت ایچون
 بی جهت گوردیکک اول طلعت ایچون
 مطلقا غصه دن اطلاق بیور
 صلحا سلکنه الحاق بیور

نیجه پاکیزه سخندن صکره
 فخر عالم دیدی بندن صکره
 حلیه پاکمی کیم گورسه بنم
 اوله گورمش گبی وجه حسنم

بونی ای جمله مخلوقه مطاع
 ایلرم واسطه استشفاع

رنک رویی گل ایله یکدل ایدی
 گل گبی قرمزی به مائل ایدی

قاپلامشدی یوزینی نور سرور
 سورۀ نور ایدی یامطلع نور
 مصحف حسن ایدی اول وجه جمیل
 خط رخساره سی نصّ تزییل
 گون یوزندن اوتانوب آب حیات
 مسکن ایدی وراء ظلمات
 وجه براقک اصحاب صفا
 حمرتی غالب ایدی دیر حتا
 گوکده اولمشدی اوروی رنگین
 شمع جمع حرم علین
 آکا ویرمشدی کمال زینت
 کاتب چهره گشای فطرت
 اول ایکی دیدۀ بی سرمه سیاه
 دائم اولمشدی نظرگاه اله

هپ بومعنائی بیلیر اهل اصول
 حکمت آموز ایدی اوضاع رسول

که ظهور ایلر ایدی اول گل آل
خلعت سرخ ایله خورشید مثال

عین اعلاسنی گاه و بی گاه
غیره باقدرماز ایدی عین الله
ایلمشدی آنک الحق صانع
تیغ مژگانی نصّ قاطع
تیغ توحید ایدی ابروی رسول
گورینوردی ایکی سیف مسلول
لعل جانجشی اولنجه گویا
ایمر نیردی لینه آب بقا

شب معراجده یمن دیدار
نخل امیدین ایدوب بر خوردار
آنی هروجه ایله شاد ایتمش ایدی
قید تکلیف آرهدن گیتمش ایدی

گولسه اول خسرو سیاره سپاه
شوقدن تتر ایدی عرش الله

گولسه اعزاز اول فخر ملك
نه فلك دير ایدی «العزة لك»

عرض حسن ایتسه او مخدوم خلیل
یوسفن آکماز ایدی اسرائیل

گاه او گیسولر ایچندن گوشن
چیقاروب خلقك آیلردی هوشن

سمع پاکیه ایدردی اصفا
گوکده جبریله نه امر ایتسه خدا

تارومار اولسه اوزلف شبگون
نیجه لیلالر اولوردی مجنون

گاه اول طرء عنبر نسبی
دوشورردی قولانغی اوزره نبی

بوینک نوری ایدردی هر آن
تار زلفی آره سندن لمعان

—
آنی خلق ایتمش ایدی حق ممتاز
اعتدال اوزره نه کوته نه دراز
—

گردن پاکنه دیر لر شراح
هر گر ایتزدی اثر شمس و ریاح

سینه سی غایت ایله واسع ایدی
نور ساطع کبی هم لامع ایدی

اولسه سینه سی ینبوع حکم
لوحه یازمازدی بوا حکامی قلم

هپ بومعنائی بیلیر پیر و جوان
یا صسی یاغری نیلی ایدی فخر جهان
یاغری نی اورتی سی هم اتلی ایدی
بر کرم صاحبی دولتی ایدی

تن پاکنده اوخال ساده
عنبر خالص ایدی دریاده
اوغزال حرمه نافه صفت
خال مشکینی ویرردی زینت

ساعدنن بیلنیردی هر گاه
سر «لاقوة الاله»

کوکب بختی ایتشدی بلند
فلکی آندن ایدن فائده مند

یوزینی ایتمش ایدی پاینه فرش
بو قدر عزت بواجلال ایله عرش
لوح محفوظ ایدی اول صدر نکو
آکا گویا قلم اولمشدی اومو

بدنی اولسه نمایان اوشهک
یورکی اوینار ایدی مهر ومهک
سدره دن قدینه ایتدجه نگاه
روح قدسی دیر ایدی «طال بقاء»

حاصلی روی عروس دهره
نوردن خال ایدی اول گلچهره

مدحتکده سنک ای قلزم نور
نه قدر ایتدم ایسه جرم وقصور
عفو ایدوب قلبمی احیا ایله
بکا لطفکله تجالا ایله

حاصلی ای شه اقلیم وفا
سکا جانمده فدا بنده فدا

خواجه نشأت

اسمی سلیماندر . « مصاحب شهریاری » عنوانیه یاد اولنان
 پدری احمد رفیعا افندی ادرنه ده منفیاً مقیم ایکن « ۱۱۴۸ »
 تاریخده اوراده دنیایه کلمشدر .

ادبیاته انتسابی اولان پدری طرفندن تولدینه تاریخ اولوق
 اوزره سویلنیلن :

خدایا ایکی عالمده عزیز ایله سلیمانی

مصراعی خاتمنده منقوش ایدی .

رفیعا موسیقی فننده یکتا اولدیغندن بر آره لوق حسیات
 غریبانه ایله تنظیم ایتدیکی :

مسکمدن دور ایدوب غریبده سرکردان ابدن

قسمتمی طالعیمی یوقسه جانا ستمیسین

شمرقیسنی سوزشلی بر صورتده بسته لدکن صکره بعض ارباب
 طبیعته تعلیم ایله نشر ایلمشدر .

آره سی چوق کچمکسزین بونغمه استانبوله عکس ایده رک
 واصل سمع هایون اولمسویه افندی اطلاق اولدقدن باشقه
 اولکندن زیاده مظهر التفات بیورلمشدر .

رفیعا استحصال ایتدیکی مساعدۀ پادشاهی اوزرینه خفتان
 آغالغیه حجازه کیتدیکی زمان سن تمیزه واصل اولمش بولنان
 سلیمانی ده برابر کوتورمشدر .

عودتده قونیه په اوغرادقلرنده کنج حاجی، چلبی افندی په
عرض ارادتله سکه پوش اولمشدر.

دار الخلافیه وصوللرندن بر آز صکره رفیعا عنزم سرای
بقا ایشدر .

سلیمان بو افتراقدن حاصل ایتدیکی تأثره برابر تحصیل علمه،
خصوصیه مشوی شریفک دقایقی آکلامق ایچون فارسی او کرئمکه
غیرت ایدیوردی .

اوانالرده استاد اتخا ایتدیکی دایه زاده جودی افندی
طرفدن کنیسنه :

چونکه علم وادبه ایتدک ادبله رغبت
دائما صاحب عرفان ایله صحت
غیرت طینتی صرف ایت اثر اسلافه
مخلص معرفتک اوله جهانده نشأت

نشیده سیله «نشأت» یادکار ایدلدی .

نشأت بر مدت صکره مشوینخوانقله شهرت بوله رق
استانبولک مشارالبنان بر فارسی معلمی اولدی . هرکس کنیسندن
تدرسه رغبت ایتدیکندن ملا کورائیده کائن خانه سی مدرسه .
لره غبطه بخش اوله جق بر حاله کلدی . بوفیض کیتدکجه تعمم
ایتدی . خواجه نک مظهر اسم فیاض اولدیغنده شبهه قالمدی .
اووقتک اک ایلری کان ازباب قلمی بومعلمک شاگردلریدر .
شاگردانندن شعر سویلمکه قابلیتی اولانلره بر مخلص

ویرمک دأب استادانه سی ایدی . بونلردن اڤ زیاده توجهنی
قازانانلره منظوم اوله رق بررده مخلصنامه یازوب اهدا ایدردی .
دیواننده یکریمی یه قریب مخلصنامه موجوددر . بونلرک اڤ زیاده
اعتنا ایله یازیلانلری شیخ غالب، پرتو افندی، بکلکچی عزت
بک، خواجه وحی ناملرینه اولانلریدر . حضرت شیخه اسعد
مخلصنی خواجه نشأت ویرمش ایدی . مخلصنامه سنده :

نشأت دیدی پیران زبندن ایدوب کوش [۰]
مخلص آکا اسعد نه سعادت بونه شاندر

دیر .

خواجه فارسی شعرده سویلر . حتی مخلصنامه لردن برقاچنی
اویولده یازمشدر . فقط انسان اوقورکن صیقیلیر . فارسی
شعرک بوندن طاتسزی اوله ماز دینلسه مبالغه ایدلمه مش اولور .
ترکجه شعرده همان فارسیندن آشاغی قالماز . دیوانی
لفظی، معنوی تقاض مجموعه سیدر دینله بیلیر .
طبیعی ریکدر . بعضاً اولدقجه کوزل سوز سویلر سده
تصادفی اوله رق سویلر . شاگردانندن پک چونغی شاعر لکده
کندیسنی کچمشدر . از جمله شیخ غالب ایله مشارالیه بیننده کی
مسافه معنویه نك تعینی حقیقه مشکلدر .
خواجه لک باشقه، شاعر لک ینه باشقه در . کمال بکک دیدیکی

[۰] حضرت شیخک بو وادیده خواجه نشأتی وصف ایدر بر

منظومه سی واردر .

کبی: «هرادبیات اوقویان ادیب اولمق لازم کلیور»
یا هر ادبیات اوقودانه ادیب دینلمک لازم کلیورمی؟
بوراده ینه کمال بکک شو تنیهی اخطاره شایاندر:
«کالات فکریه بی و اوقوتله ترقیات عالمی بو درجهیه کتیرن
خاصه اصحاب قلمک فوق العاده اولمسیله برابر ندرتی دکل ،
فوق العاده اولماسیله برابر کثرتیدر»
خواجه نشأت ای برشاعر ویا ادیب اوله مامقله برابر ای
براستاد اوله بیلمشدر. بوده بیوک برشرفدر. ارباب قلمی تکثیره
چالشدینی ایچون عثمانلیلر دائماً کندیسنگ متداری اولمق لازم کلیر.
موجب اتباه اوله جق مواد ندرکه شاگردانی آره سنده
کندیسنگ اقتدار ادیبیسی حقیله تقدیر ایدنلر، یعنی ادبیاتجه
اوله فوق العاده برذات اولدیغنی بیلنلر بولدیغنی حالده سائقه
خودپسندی ایله علیهنده سوز سویلین اولمازدی . بالعکس دائماً
کمال تعظیم ایله ستایشنده بولنورلردی .
بوراسی جالب نظر دقت اولمق طبعیدر، چونکه مهم بر
اخلاق درسیدر. انسانیتک الیبوک مدار کمالی اخلاق دکلیدر؟
جای استغرابدرکه مشارالیه کبی ممدوح عموم اولمش بر آدم
سروری کوه زه سنک هچوندن آزاده قاله مامشدر .
استعمال اسلحه ده صاحب مهارت اولان بابا نشأت ارباب
زعامتدن اولدیغنی جهته (۱۱۸۲) ده آچیلان روسیه محاربه سنده
عثمانلی اردوسنده بولندی .

حسرتله کوزم یاشی که زیب چن اولدی
روم ایله لری کهسار بدخس وین اولدی

مطلعلی غزلنده بوراسنی ایما ایدر .

اوراده دخی خدمات فداکارانه ابرازیله رفقاسی اولان

مجاهدینی متتار ایتمشدر .

سپردن عودت ایدنجه ینه تدریس ایله اشتغاله باشلادی .

دائماً مسلح بولنوردی . درس او قودرکن جنکه حاضر لانتش

برعثمانی قهرمانی قیلیجی حتی اوله رق مدرسلک مقامنی ضبط

ایتمش ظن اولنوردی . سیف و قلمی جمع ایدن ذواتدن معدوددر .

ذاتاً بر مرد حیدر خصال اولدینی حالده عارف شهر

محمد امین افندیك توجه مخصوصنه مظهر اولدقن صکره

طریق نقشبندیك الك منتهی ارلرندن اولق شرفی ده احراز

ایلمشدر .

خواجه کمال سخا ایله ده مشهر اولمش ایدی . خانه سنی ملاذ

مسافرین عد اولنوردی .

اصحاب احتیاجه معاونتدن کری طور مازدی . بعض اکابره

مراجعت صورتیله ده مصالح فقرانی تسویه همت ایدردی .

مشهوردرکه «افدم ، شونک بونک ایشی ایچون بوقدر

آبرو دوکمک روامیدر ؟ » اعتراضده بولنانلره «آبرو ایله

دکرمن چویرلزیای ، بویله ایشلر کوریلور» یوللو مقابله ایتمشدر .

لطائف پرداز ایدی .

چوق ایچردی.

برکون مجلسنده بولنان زهدخشك اربانندن بری «افدم»
جتنده آتش یوق. سز اوراده چوغنکزی نره دن یاقه جتسکیز؟ «
سؤال کستاخانه سنی در میان ایدنجه خواجه النده بولنان قوجه
چبوغنی متبسماً بر کره چکدکن صکره «سزک ایچون کباب
پیشیر یله جک او جاقدن!» جوانی ویرمشدر.

ینه برکون خام ارواح صوفیلردن بری «افدم» فازی
اهل جهنم لسانیدر دیورلر. اوله میدر؟ «دیدکه «اوله ده
اولسه او کرمک لازم. نره یه کیده جگمزی قطعاً بیلمیورز.
شاید جهنمه اوغرایه جق اولور ایسه ک اهلینک لسانی
بیلمه مکده بزم ایچون بر عذاب دیگر اولور» دیمشدر.
ینه برکون حلاج منصورک «انا الحق» دیمسندن بحث
آچلدیغی صیره ده بر قاج صوفی «هیچ انا الحق دینیرمی؟»
دیدکلرنده «یانه دیسون؟» «انا الباطل» می دیسون؟» بیورمشدر.
ارتحالی سرورینک:

نشأت افندی کوچدی جنان اوله منزلی

تاریخندن آکلاشادیغی اوزره (۱۲۲۲) سنه سنه مصادفدر.

بعض اشعاری

بزم طربده یوقسه یرک اربعینه کیر

زاهد کچیر بودملری وار یاصبور ایله

فلکک مشربی مذهبی آکلایه رق
میل اقبال ایدنک خواهشنه ای والله

—

تعالی الله نه عالیشان پیمبر
تعالی الله نه دولتمند سرور

—

کوندوز چیقارر ذوقنی رندان رمضانک
افطار صفاسن دخی اهل شکم ایلر

—

تلاش وعد وصاله سنب نه در بیلیم
یالانمی یوق کوزلم عذر عارفانه می یوق

—o—o—o—o—o—o—

سیاه وهبی

اسمی حسیندره. یکی شهر قضااسندن معزولاً انتقال ایدن
امام زاده افدینک کدخداسی حاجی احمدک اوغلیدر.
پدری جهتیدن نسبی سیادت وزهادت اصحابندن جناب
حسام الدینه منتهی اولمسیله اوائل حالنده تبرکاً (حسامی)
مخلصنی اتخاذ ایش ایدی. مؤخرآ شاعر احمد نیلی افندی
— که سیدک حائز اولدینی استعداد خدادادی حقیقه تقدیر
ایدیوردی — برکون کندیسنه «نیچون حسامی تخلص ایدیور-
سکر؟ شمیدی یه قدر حسام الدین سلاله سندن ککش بر شاعر

اولدینی خالدہ اوسلاہنک یکانہ مابہ الاقتخاری اولان شان سیادتہ برده شرف شاعریت علاوه ایتمک اوزره سز کلدیگز. بوسزک ایچون الہک بر موبہ مخصوصه سیدر. شو خالدہ (وہبی) تخلص ایتمکز البتہ انسب اولور» دیدیکندن اوکوندن اعتباراً (حسامی) بی ترک ایلہ (وہبی) بی اختیار ایلمشدر.

وہبی، طریقندہ ترقی ایدہرک حلب مولویتہ نائل اولدقن صکرہ حجازہ کیمش ایدی. (۱۱۴۹) دە استانبولہ عودتندہ وفات ایتمشدر. ثلث یازمقدہ مہارتلہ معروف اولان صویولجی-زادہ محمد نجیب افندی ارتحالنه:

آہ وہبی ہنز یشہ جہاندن کندی

تاریخی سویلمشدر.

وہینک مرتب دیواندن باشقہ برده اوزمان پک طنطنہلی بر صورتدہ اجرا اولنان سور ہایونک آلایشنی تصویر ایدر (سورنامہ) سی واردر.

روایت مشہورہ کورہ سلطان احمد ثالث باب ہایون خارچندہ کی چشمہ نفیس ایچون تاریخ اولق اوزرہ:

بسملہ یلہ ایچ صوی بی خان اجدہ ایلہ دعا

مصراعنی تنظیم بیورمش اولدینی خالدہ درت اکسیک کش ایدی. وہبی بونی:

آج بسملہ یلہ ایچ صوی بی خان اجدہ ایلہ دعا

صورتنہ افراغ ایلہ حسابی اکمال ایتدکن صکرہ بووزن وقایدہ صاحب مصراعک اوصاف شاہانہ سنی حاوی برده قصیدہ یازمشدر.

شاعرک انفس قصائدی عد اولنان بواثر تاریخ ایله برابر چشمه‌نک
اطرافده منقوشدر .

تاریخی سلطان احمدک جاری زبان لوله‌دن
مصراعیه کیفیت اکالی ظریفانه ایما ایتمشدر .
وهینک آناری شایان مطالعه‌در . ضیا پاشانک:
وهیء قدیم نکته‌داندر
سوزی تصدیق ایدیلیر، فقط:
عصرنده رئیس شاعراندر

حکمنده تردد اولنور .

سیدک:

مه‌صائمه مشتریسی چیقوب خواجه فاک
کلائی وصل دلبره عرض غموش ایدر
کبی عادی سوزلری یوق دکل ایسه‌ده سنبلزاده وهی ایله
قارشیلادیر یلنجه درجه و سطا‌ده بولنان شاعر لرمزک بیوکلرندن
عد اولمنسنه لزوم کورینور .
سنبلزاده سیده یالکز کثرت آثار جهتیله غلبه ایده بیلمشدر .

بعض اشعاری

بیتلر

خمار هجر ایله چوق درد سر چکلمشدر
بو بزمکاه فاده نهلر چکلمشدر

اثرین گورمز ایدک جان گبی جانانمزك
گلدی کوردك یرینه گلدیگنی جانمزك

مثال بحر درونکده صاقلایوب گهرک
هنر نماغه میل اتمه وار ایسه هنرک

ظن ایلرم که لیله قدر ایچره نوردر
گوردکجه زیر زلف مغبرده گردنک

نه بیلسون اشک گرم و آه سرد عاشق زاری
خبردار اولیانلر روزگارک گرم و سردندن

پسند حوصله عالمک تحملنه
افاضل اوزره نیجه جاهلک تفضله

طاقدن ایلدی بن خاکه تنزل دلدار
بولدم اول ماهوشی گوکده آرارکن یرده

بندی دامادی ایله زورقه شاه جمجاه
برج آبیده قران ایلدی خورشید ایله ماه

سنده عقلك وار ايسه برنشئه تحصيل ايت يورى
عالمك طعن ايمه تريا كيبسه عياشنه

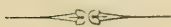
—
مستغنى ارشاد اولور ارباب حقيقت
سكان حرم نيلر ايمش قبله نمايى

—
مصراع لى
دعوى نبوت بولماز اولور سه گواه مست

—
بو بىخى بيلمز ايدم بن مگر نه مشكل ايمش

—
غزله سويله لم بارى حسب حالمزى

—
مكدر ايمه گورشد كلرك خمار گي

سنبلزاده وهبي

مرعشك مدار افتخارى اولان سنبلزاده خاندانى
افاضلندن رشيد افدينك اوغليدر .

مرعش علماسندن تحصيل معارف ايتدكن صكره استانبوله
كلرك طريق قضايه كيرمش ايسه ده خلاف مأمول تقيض
ايدمديكندن سلطان مصطفائى ثالث دورنده بعض ارباب تقدير
معاوتيه طريق خواجگانى يه داخل اولشدر .

مؤخرآ — آنارنده انسانی اوصاندره جق درجه ده یادی
 تکرار ایلیکی — ایران سفارتنه تعیین ایلمش ایدی .
 بوماموریتک «پوسته تاتاری قیافتده خفیا اسکدازه ورود»
 بلیه مشهورسنه منجر اولدیغنی کورنجه خواجکانلغنی ترک ایله
 ینه اولکی مسلکته سلوک ایتمشدر . (لطفیه) ده ابیات آتیه ایله
 بورالینی ایما ایدر :

اوله تبدیل طریقه مائل
 مینت یوقدر اولورسین سائل
 باشمه کلدی بشیمان اولدم
 چوق زمان زار وپریشان اولدم
 کوردم حاصلی برکون راحت
 قهقری ایلمیچجه رجعت

کندیسنی بوبله دن مشهور (طئانه) قضیده سی قورتارمشدر .
 اعلام فضالان ایکن شعر ایله اولدیغنی قدر فسق ایله ده
 مشتهر ایدی . بو حال کندیسنک هجویه اشتغال ایدن سروری
 ایچون سرمایه مقال اولور طورردی .
 سنی طقسانی متجاوز اولدیغنی حالده (۱۲۲۴) ده ارتحال
 ایلنجه سروری آتیده کی تاریخلری سویلمشدر :

کبتدی شیخ الشعرا وهیء صاحب آثار
 بالهوس پیر جوان طبع ایدی فوق العاده
 لاله وقتنده وفات ایتدی دیدم تاریخن
 کلشن جننی ماوی قیلله سنبلزاده

شج و شاب باغا دفن ایدوب اولدی مجزون
 که جوان طبع ایدی پاکیزه ادا وهبی پیر
 سری اوزره دیکلوب سرو دیدم تاربخن
 اولدی نابود رئیس الشعرا وهبی پیر

مرحومک تحفه سی، نخبه سی، لطفیه سی حقیقه آثار مفیده دن
 ایسه ده شعرنده ذوق حقیق اصحابنک آرایه جنی حلاوت
 بولنه ماز .

ضیا پاشانک :

بکرز قوقوسز کله جمله

تشبیهی بجادر، فقط :

سویلر سوزی علم قوتیله

حکمی بر آز سوز کوتورر . بعض ارباب تدقیق ظننه کوره
 وهبی «شعر سویلمک» ده طبقه اخیره رجالی میاننده کورنمش
 ایسه ده «موزون سوز سویلمک» ده برنجیلردن عد اولمغه
 استحقاق کوسترمشدر .

کندیسی بوکورینشده معذوردردر، چونکه موهبه طبیعت
 اولان حسیات شاعراندهن حصه سنه پک آز برشی اصابت
 ایتمشدر . البته حسیات باشقه، معلومات ینه باشقه ! ایکیسی
 برلشیرسه برشاعر کامل تشکیل ایدر . وهبی خلقتده اولان
 ذوات هر سوزی موزون سویله جک قدر قوت طبعه مالک
 اولسه لرده اکثریا :

کیندی باشکدن کوکل اول سروقدنک سایه سی
آغلا کیم ادباره تبدیل اولدی اقبالک سنک

کبی بر بیت سویلمک بختیارلغنه نائل اولمهدن ختم حیات ایدر لر .
بویله یرلرده « ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء » نظم جلیلیک
طبیعی اوله رق خاطر لره کلیر .

وهینک مطمح نظری اکثر شعرا کبی صنایع بدیعه در .
مثلا سودیکنک پرچنه اهمیت ویرمک ایستر :

فسلکن پرچی دلدن سوپورر غم یوقسه
نه چیچکدر بو کستانده سپر غم بیلیرز

دیر . بکنیر، چونکه « سوپورر غم » ایله « سپر غم » بیننده جناس
بولور . « فسلکن — پرچم — چیچک — کلستان — سپر غم »
غلبه لکندن حصوله کلن (مراعات نظیر) هده باشقه جه التفات
ایدر . معناده کی خسانسته هیچ باقماز !

ساقیه عرض اختصاص ایده جک اولور :

چوقدن آباغک آلننه شوق ایله دوشندک
ساقی در میخانه ده بز اسکی حصیرز

دیر . ینه بکنیر، چونکه بونده ده محسنات کورر . نفسنه
توجه ایدن ذلتی کورمک ایستمز ! [*]

[*] مرحومک :

جام لعلک شوقنه مستانه ابتدک سن بنی
کاسه لیس سقره میخانه ابتدک سن بنی

یتیده فوق التصوردر !

نفعینک فخریہ لری لذتہ او قونور . طبعہ ہیجان ویرر .
 وہینک فخریہ لری او قونہ جق اولسہ صوغقلقدن باشقہ برشی
 حس اولماز . انسانک بعضاً کولہ جکی دہ کلہ بیلیر . مثلاً :

نفعی تیغ زبانم کہ زمانمده بنم
 صف شکاف شعرای سخن آرای بنام
 شمعی سجاده معنیده بنم مرشد کل
 خرقہ پوشان بیان بدن آیر فیض کلام
 ایدرم . قوۂ قدسیۂ افکارملہ
 چند ارواح رجال سخنی استخدام

کبی جهانگیرانہ سوزلرہ قارشی وہینک :

سخنورانه صلا جامع کالاتم
 اورتہ لردہ کہ طمع بلندم اولدی منار
 کوروب دقائق افکار ذہنی صائب
 خطا سن ابتدی صفہانده موعو اقرار
 حجاب ابدوب بنی شیرازده کورنجه همان
 درون خاکہ نمان اولدی عرفی فخر

یتلری نصل اثبات وجود ایدہ بیلسون ؟

کندینی جامع، طبعی منارہ یایمق — اصفہانده صائب
 «دقائق افکار ذہن» نی کوستروب خطا اقرار ایتدرمک —
 شیرازده عرفی یہ کورینوب مرحومی حجابندن یرک دینہ
 چکیرمک کبی شیلر هیچ بر وقت افکار شاعرانہ دن معدود
 اولہماز .

نفعی ده مشاهیر اسلافه تفوق دعواسنده بولنور اما شویله
بولنور :

اولیدی آب وتاب فینن طبعم طبع فیضیده
ایدردی فیضه مستغرق سواد ملک لاهوری

بعض اشعاری

یبتلر

اغیار ایله می ایچدیگن ایتمز سده اظهار
کیفیتی رعنا بیلیرز رند خیرز

کتابک راز مکتومندن اولماز محفظه آگاه
ینه اخلاصی بیلمز اولسه ده اهل ریا حافظ

عاقه لایق می فردای فراموش ایلمک
فکر شنبه طفلك ایلرکن تباه آذینه سن [۱]

یوقدر تحمل یتیشیر غیری ای فلك
بار بلا می چکمه گلدم جهانه آه

[۱] «فکر شنبه تلخ دارد جمعه اطفال را»

«عشرت امروز بی اندیشه فردا خوشست»

فکر نی جرح ایتمک ایستر .

مصراع لر

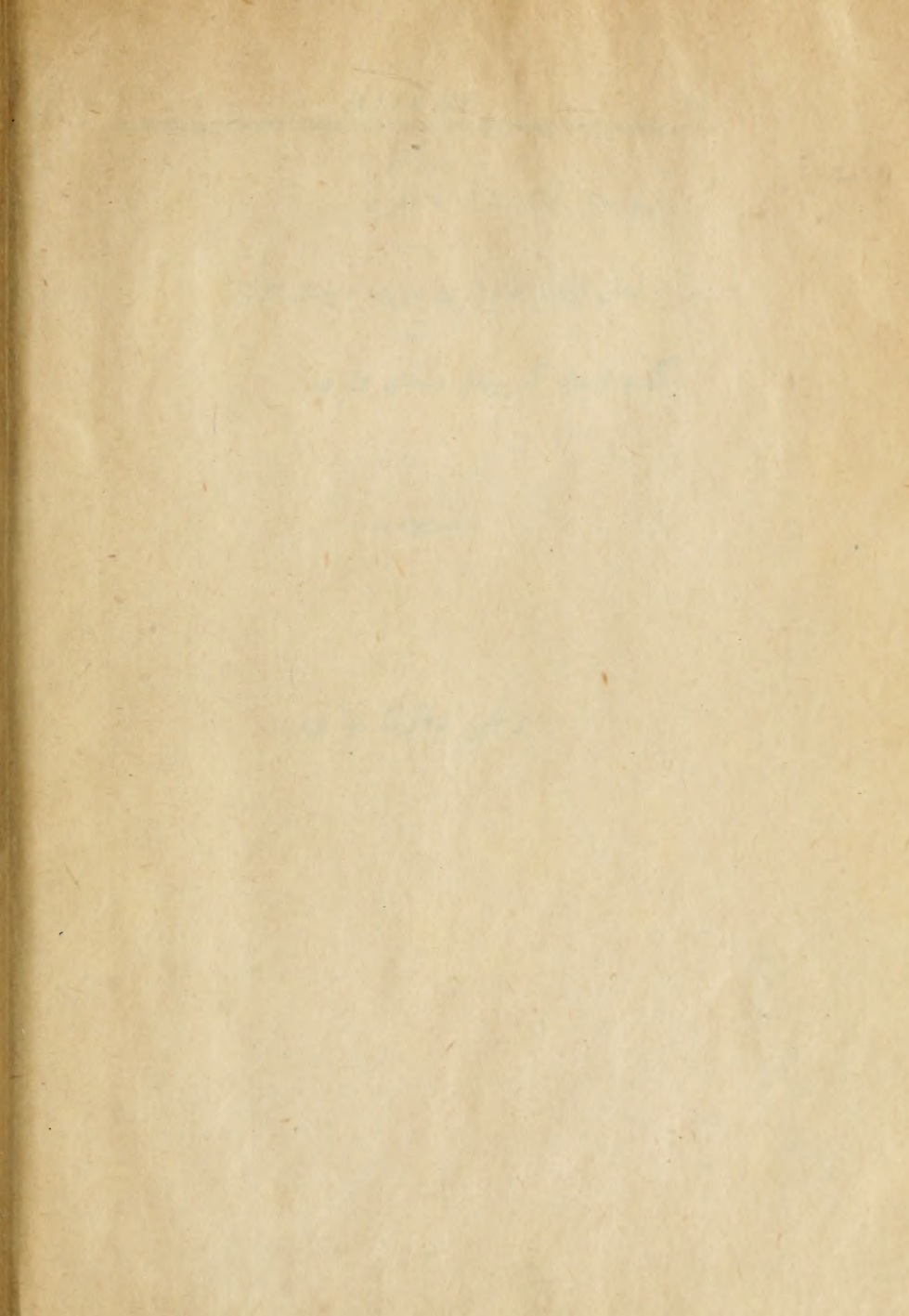
برنو خبر آلم ینه اما نه مفرح

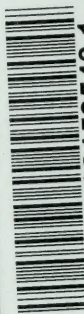
پریشان ایلدک ظالم ! بنی سن ده پریشان اول

گلدیم او حاله کیم بیله مم شم دی بن بنی

برنجی دفترک نهایتی

3 1761 08159543 1

PL
213
N33
1889
v.1